Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій

Місячний Економічний Моніторинг України

№4 (138), квітень 2012 року

Резюме

Тема місяця: **Соціальні ініціативи**

Політика: Україна та ЄС парафували текст Угоди про асоціацію, що передбачає створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

Реальний сектор: Реальний ВВП зріс на 5,2% у 2011 році завдяки сильному внутрішньому попиту.

Галузеві новини: Ціни на пальне продовжили зростати, спричинивши дискусії щодо необхідності державного втручання.

Зовнішній сектор: У лютому баланс поточного рахунку був від'ємним, тоді як фінансовий рахунок мав профіцит.

Фіскальна політика: Видатки Державного бюджети не було повністю профінансовано через зусилля уряду накопичити кошти для пікових боргових платежів.

Соціальна політика: Реальний наявний доход зріс на 6,1% у 2011 році.

Ринок праці: Ринок праці залишався слабким протягом всього 2011 року і характеризувався значними кваліфікаційними дисбалансами.

Монетарна політика: Зростання ІСЦ надалі сповільнилось до 1,9% дпр у березні.

Фінансові ринки: Уряд продовжив запроваджувати нові інструменти для залучення більших запозичень.

Тема місяця: Соціальні ініціативи

Нові соціальні ініціативи напередодні парламентських виборів

Автор: Олександра Бетлій

7 березня Президент України оголосив нові соціальні ініціативи, які включають збільшення пенсій та інших соціальних виплат, а також повернення 1000 грн колишнім вкладникам радянського Сбербанку. Відповідний законопроект, в якому передбачається збільшити видатки Державного бюджету на 33,3 млрд грн, було подано до парламенту 9 квітня.[1] Із передбаченого зростання видатків 18,2 млрд грн буде спрямовано на фінансування соціальних ініціатив. Збільшення соціальних видатків, більш за все, пов'язано із парламентськими виборами в жовтні. Час запровадження нового соціального пакету не є сприятливим, зважаючи на нещодавнє сповільнення економічної активності та високі зовнішні шоки.

Збільшення виплат пенсій є однією за найбільших соціальних ініціатив. Зокрема планується перерахувати пенсії особам, які вийшли на пенсію до 2008 року, оскільки вони мають непропорційно нижчі пенсії, ніж особи, які стали пенсіонерами пізніше, через недоліки формули, що використовують для обчислення пенсій. Пенсії ветеранам та учасникам війни та кільком іншим групам населення будуть збільшенні більше. В цілому, в законопроекті передбачено збільшення трансферу Пенсійному фонду на 7,0 млрд грн. Ще 2,1 млрд грн планується отримати завдяки вищим плановим доходам Фонду. Водночас за оцінкою Інституту власні доходи Пенсійного фонду можуть виявитись нижчими, ніж на сьогодні заплановано. Тому, уряду, більш за все, доведеться збільшити надалі фінансування Пенсійного фонду або через подальші зміни до бюджету, або через надання позик Фонду Державним Казначейством.

Водночас ініціативи не передбачають адресного підходу до запровадження соціальної допомоги. Найчастіше йдеться про збільшення допомоги ветеранам, чорнобильцям або інвалідам без прив'язки

до їх доходу. Тому, ймовірно, що соціальні видатки залишаться неефективними. Значна частка видатків припаде на осіб з середніми або вищими за середні доходи.

Примітка: * план, ** законопроект про зміни до Державного бюджету
Джерело: закони України про Державний бюджет, Законопроект №10317

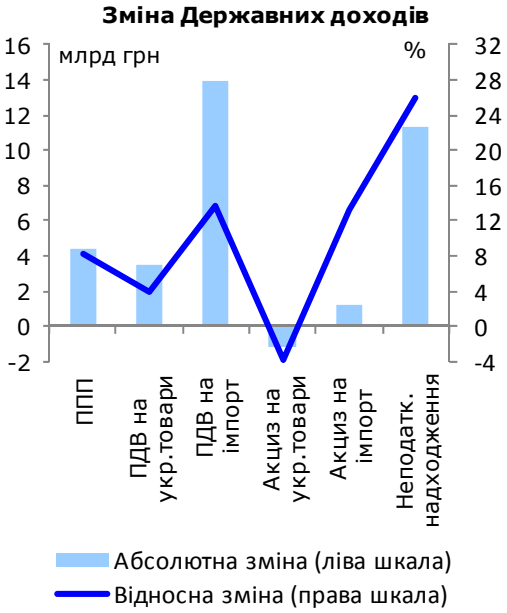
Інша ініціатива полягає в виплаті вкладів колишнім вкладникам радянського Сбербанку. Зокрема кожна особа із достатнім рівнем депозиту в Сбербанку отримає 1000 грн, якщо він/вона не отримала цією виплати 2009 року. За офіційними оцінками 6 млн осіб матиме право на таку виплату. Одна державний Ощадбанк може спробувати переконати вкладників залишити гроші на депозиті.

Президентські соціальні ініціативи, які також враховано в законопроекті, також передбачають модернізацію надання соціальних послуг для більшого покриття вразливих груп населення. Зокрема пріоритет надано соціальній інтеграції таких груп, включаючи інвалідів. Додаткове фінансування передбачено на закупівлю інвалідних крісел, протезів, реабілітацію інвалідів та споріднені заходи. Такі кроки можна вітати, хоча виникає занепокоєння щодо ефективності цих видатків за умов незмінності принципів їх розподілення.

Президент також наголосив на потребі стимулювати житлове будівництво. Зокрема ставки по іпотечним кредитам на «доступне житло» не повинні перевищувати 3% річних, а решта виплати по відсотках повинна компенсуватись державою банкам. Сукупне фінансування такого кроку передбачено в законопроекті на рівні 1,0 млрд грн. Разом з тим, такий крок матиме лише незначний вплив на ринок, зважаючи на високі ціни на житло в Україні, а також нижчими, ніж потребуються вимогами до кредиту (зокрема йдеться про 10-15 річні кредити).

В цілому, сукупне фінансування соціального пакету передбачено у сумі 18,2 млрд грн. Ці заходи можуть додати 1,7% до очікуваного наявного доходу домогосподарств 2012 року. За офіційними оцінками інфляція може зрости додатково на 1,0-1,5 відсоткових пункти. Крім того, частина додаткових споживчих видатків може бути спрямована на імпорт, що негативно вплине на баланс поточного рахунку.

Збільшення соціальних видатків також викликає стурбованість щодо їх фінансування. Відповідно до законопроекту про внесення змін до Державного бюджету фінансування насамперед буде отримано від додаткових доходів від ПДВ та ППП, а також укладення угод про розподіл продукції, включаючи ділянки надр у межах континентального шельфу Чорного моря. Однак оцінка доходів виглядає оптимістичною, зважаючи на погіршення перспектив зростання економіки. Отже, бюджетні доходи зможуть досягнути запланованого рівня лише за умов ще жорсткішого податкового адміністрування, що може дедалі більше пригнітити ділову активність. Друга можливість пов'язана із збільшенням заборгованості із відшкодування ПДВ. Іншим варіантом, хоч і не останнім, може стати подальші значні авансові сплати податків. Всі ці фактори погіршать інвестиційний клімат в країні.

Джерело: Закону про Державний бюджет, Законопроект №10317

Крім того, зміни до Державного бюджету передбачають збільшення інших бюджетних доходів. Хоча вони були оголошені як такі, що пов'язаними саме із фінансуванням соціального пакету, фінансування останнього становили лише 55% від сукупного додаткового фінансування. Інші видатки спрямовані на різноманітні статті, включно з державною допомогою вугледобувному сектору і сільському господарству, фінансування парламентських виборів та закупівля матеріальних запасів. Разом з тим, більшість з цих заходів не стимулюватиме економічне відновлення України.

Отже, хоча кроки щодо збільшення рівня життя бідних українців можна вітати, вибраний час і підхід викликає сумніви. Ініціативи не стимулюватимуть економічне зростання, яке за визначенням є найкращим заходом до збільшення добробуту. Крім того, незначно уваги приділяють саме запровадженню адресної соціальної допомоги, що є найбільш ефективним способом допомогти саме бідному населенню. Підвищення адресності допомоги повинна стати частиною пакету реформ із збільшення ефективності бюджетних ресурсів.

[1] *Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" (щодо вирішення соціальних питань), №10317, від 9 квітня 2012 року*

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Україна та ЄС парафували Угоду про Асоціацію

30 березня Глави переговірних делегацій України та Європейського Союзу парафували текст Угоди про асоціацію (УА), що також включає положення про створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Процедура парафування відбулась внаслідок завершення переговорів щодо УА, про що сторони заявили у грудні 2011 року під час щорічного Саміту Україна-ЄС. Підписання Угоди може відбутись у грудні 2012 року, але лише за умови дотримання демократичних цінностей, покращення ситуації із політичними в'язнями та забезпечення вільних, чесних і прозорих парламентських виборів. Тим не менше, подальша ратифікація УА національними парламентами країн-членів ЄС викликає значні сумніви. Зокрема Німеччина, Франція і Великобританія дали зрозуміти, що вони не ратифікують УА без суттєвого виправлення ситуації із демократією в Україні.

У березні Президент України Віктор Янукович взяв участь у другому світовому Саміті з ядерної безпеки, що проходив у Сеулі (Південна Корея). Під час Саміту Віктор Янукович зустрівся з Генеральним секретарем ООН Пан Гі Муном, а також мав розмови з лідерами Азербайджану, В'єтнаму, Литви, Росії та Фінляндії перед першим пленарним засіданням. Ключове значення, однак, мала нетривала розмова Віктора Януковича з Президентом США Бараком Обамою. Барак Обама також висловив стурбованість із приводу вибіркового переслідування лідерів політичної опозиції в Україні. Він підкреслив, що життєздатність української демократії повинна бути продемонстрована шляхом забезпечення вільних, справедливих і прозорих парламентських виборів, які відбудуться у жовтні.

Реальний сектор: Реальне кінцеве споживання залишається рушійною силою економічного зростання

ВВП. За переглянутими оцінками Держстату реальний ВВП зріс на 5,2% у 2011 році. Реальне кінцеве приватне споживання зросло на 15%, зробивши внесок зростання економіки у 9,5 відсоткових пунктів. Водночас, більше споживання стимулювало зростання імпорту. Споживання зросло завдяки вищому реальному наявному доходу домогосподарств, а також нижчій нормі заощаджень. Зокрема борговий тягар на домогосподарства знизився, тоді як видані кредити зросли після двох років зниження.

Обмежене банківське кредитування та недостатні власні кошти компаній, а також економічна та політична невизначеність визначали обсяги інвестицій в основний капітал. Натомість, збільшення капітальних бюджетних видатків підтримало зростання інвестицій. Реальне нагромадження основного капіталу зросло на 10,1% з низької бази 2010 року і залишилось нижчим, ніж 2004 року.

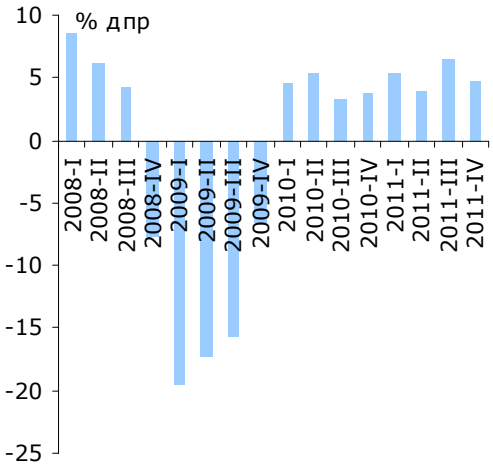
Зростання інвестицій та споживання призвело до стрімкого росту реального імпорту (на 16,8%). Реальний експорт зріс на незначні 2,2% через обмеження експорту зернових протягом більшої частини року та погану інфраструктуру морських портів. Низький зовнішній попит в другому півріччі також стримав експорт. В результаті, внесок чистого експорту до зростання ВВП був від'ємним на рівні 7,9 відсоткових пунктів.

Запаси додали 2,2 відсоткових пунктів до економічного зростання. Вищі запаси відображають рекордний врожай в рослинництві. Разом з тим, Держстат, можливо, переоцінив запаси через дисбаланси в статистичні звітності. В цьому випадку їх можуть скорегувати при наступному перегляді показників ВВП.

З боку виробництва, сільське господарство зробили найбільший внесок до економічного зростання. Реальна валова додана

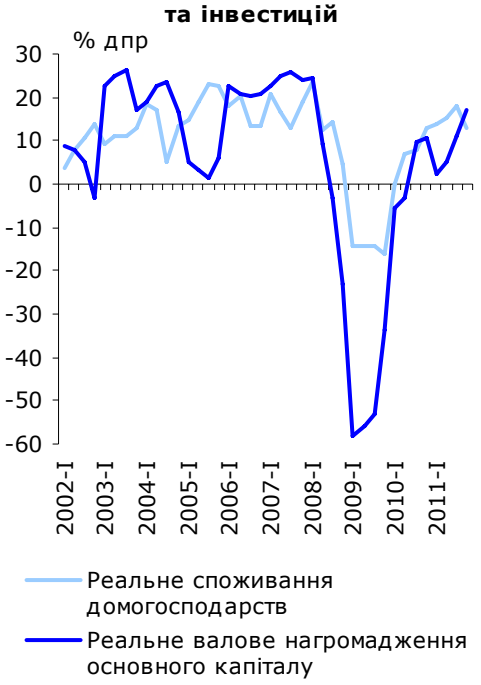
Населення: 45,6 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 28%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 8%
Інвестиції/ВВП: 19%
Експорт: Росія 25%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 22%, ЄС 35%

Динаміка реального ВВП

Джерело: Держстат

Квартальна динаміка споживання та інвестицій

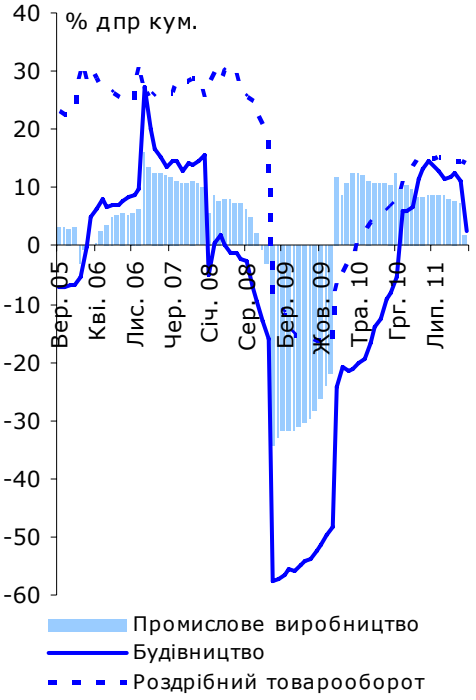

Джерело: Держкомстат

вартість (ВДВ) в цих секторах зросла відповідно на 17,6% та 6,9%. Різке збільшення споживання стимулювало зростання ВДВ у торгівлі. Вище споживання та виробництво сприяли вищій ВДВ у транспорті.

Секторальні тенденції. Зростання реального промислового виробництва сповільнилось до 1,6% дпр в лютому через погіршення результатів в добувній промисловості та кількох галузях переробної промисловості. Зокрема випуск в металургії знизився на 3,8% дпр через нижчий зовнішній попит, який, ймовірно, залишиться слабким протягом більшої частини року. Нерівні умови ведення діяльності на ринку пального спричинили рішення ТНК-ВР запинити роботу Лисичанського нафтопереробного заводу (нещодавно ТНК-ВР оголосило про наміри реструктурувати компанію і продати цей нафтопереробний завод). В результаті випуск в галузі переробки коксу і нафтопереробки скоротився на 12,4% дпр. Також погіршились результати роботи машинобудування, випуск в якому зріс лише на 0,2% дпр. Водночас хімічна промисловість збільшила виробництво на 11,8% дпр частково через вищий внутрішній та зовнішній попит на добрива. Надзвичайно холодна зима в лютому призвела до зростання випуску у виробництві та перерозподілу електроенергії, газу та води на 12,3% дпр.

Тенденції реального сектору

Джерело: Держстат

За перші два місяці 2012 року зростання роздрібного товарообороту пришвидшилось до 14,6% дпр завдяки подальшому зростанню доходів домогосподарств. Випуск в сільському господарстві виріс на 0,4% дпр. Водночас, вантажооборот знизився на 5,6% дпр, насамперед через зниження обороту трубопровідних перевезень. В лютому російський Газпром знизив транзит газу до ЄС через територію України частково через збільшення внутрішнього попиту. Холодна погода також призвела до погіршення роботи будівництва, що скоротилось на 0,5% дпр в січні-лютому.

Енергетика. За останні місяці середня ціна на бензин збільшилася на 15 - 20% до 13528 грн за тонну (бензин А-95) через зростання цін на нафту і збільшення ставок акцизу. Уряд традиційно вирішив втрутитися в ринковий механізм. Було обговорено кілька підходів. Зокрема, Міністерство енергетики запропонувало три заходи для стабілізації цін на бензин. Перший з них відноситься до переробки 1 м тонн нафти на Лисичанському НПЗ. Другий підхід стосується зниження ставок акцизів на період посівної. По-третє, Міністерство підняло питання про тимчасове скасування ПДВ на імпорт нафти. Тим не менш, станом на 2 квітня всі ці ініціативи не було підтримано Кабінетом Міністрів. У свою чергу, Кабінет Міністрів ухвалив рішення збільшити граничний коридор цін на бензин на 0,1 грн і перевірити якість бензину на невеликих нафтопереробних заводах. Крім того, пропонується запровадити гнучку ставку акцизу на пальне, яка залежатиме від світової ціни на нафту. В минулі роки заходи уряду на ринку бензину були неефективними в Україні і мали лише короткостроковий стабілізуючий вплив на ціни.

Сільськогосподарське виробництво

Джерело: Держстат

Сільське господарство. У березні Президент України Віктор Янукович підписав Закон «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», який набере чинності з 1 липня 2012 року. Закон визначає загальні принципи аграрного страхування в Україні, а також умови та схеми отримання державної допомоги з метою стимулювання розвитку страхування у рослинництві та тваринництві. Він покликаний захистити аграрні компанії від втрат, пов'язаних з пошкодженням врожаїв, хворобами тварин тощо. В результаті таке страхування може стимулювати аграрних виробників розширювати свій бізнес та покращити доступність банківського кредитування.

Однак Закон має декілька спірних позицій. Він передбачає часткову компенсацію страхових платежів з Державного бюджету. Однак, такі державні субсидії надаватимуться тільки тим виробникам, які застрахувались у компаніях, що входять до

спеціального пулу. Щоб стати членами такого пулу, страхові компанії повинні відповідати низці вимог. Ці вимоги разом зі страховими тарифами та індикаторами, що вливають на їхнє формування, визначатимуться урядом. У зв'язку цим, існує певний ризик прийняття урядом рішень в ручному режимі, що може ще більше зашкодити інвестиційному клімату у сектору. Додатковий ризик щодо виконання цього Закону у 2012 році пов'язаний з відсутністю відповідної компенсації страхових премій у Законі про Державний бюджет на 2012 рік.

Приватизація. У першому кварталі доходи від приватизації склали 4,1 млрд грн (40% від річного плану державного бюджету). Ця сума була забезпечена за рахунок продажу 6 компаній енергетичного сектору. Зокрема, в березні ДТЕК купив 25% акцій Дніпроенерго (за 1,2 млрд грн). В результаті ДТЕК став ключовим приватним гравцем на ринку виробництва електроенергії в Україні із загальною встановленою потужністю у 18,2 ГВт.

Фонд державного майна (ФДМ) продовжує підготовку до продажу інших компаній. Зокрема, приватизацію 50% акцій Дніпрообленерго заплановано на квітень, а продаж 45% Крименерго, швидше за все, відбудеться в травні. Крім того, аукціон з продажу 37,58% акцій "Львівської вугільної компанії" заплановано на травень. ФДМ пропонуватиме цей об'єкт на Українській міжбанківській валютній біржі замість конкурсного продажу, який мав місце раніше.

Транспорт. Міністерство інфраструктури запровадить режим відкритого неба на чартерних рейсах футбольних вболівальників під час Євро-2012 (з 15 травня по 15 липня). Протягом цього періоду іноземним авіакомпаніям буде дозволено виконувати чартерні польоти без обмежень, але без права продажу повітряних перевезень на території Україні. Режим відкритого неба передбачає зняття обмежень на кількість рейсів і авіакомпаній, які можуть увійти в повітряний простір країни. Відсутність обмежень на маршрути і частоту польотів повинна зацікавити бюджетних авіаперевізників і може сприяти зниженню цін. В цілому, режим відкритого неба підвищує ефективність використання аеропорту, призводить до поліпшення методів управління авіакомпаніями і збільшення якості авіаперевезень.

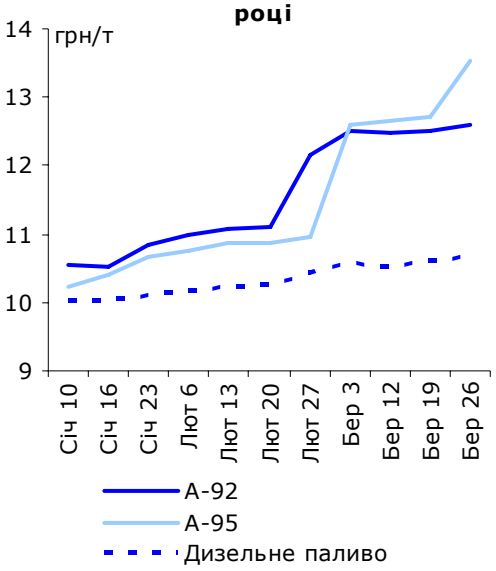
Залізничний монополіст Укрзалізниця (УЗ) ухвалила нову систему тарифів на пасажирські перевезення. Тепер УЗ зможе застосовувати сезонну індексацію до вартості перевезень в купейних вагонах. У 2012 році ціну квитка планується збільшити на 14,3%. Тарифи також будуть відрізнятися в залежності від дня тижня. УЗ очікує, що нова система частково зменшить перехресне субсидування пасажирських перевезень вантажними перевезеннями і забезпечить рівномірний розподіл пасажиропотоку протягом року.

Зовнішній сектор: Фінансовий рахунок знову з профіцитом

В лютому поточний рахунок знов був дефіцитним на рівні 1,3 млрд дол. США, що відповідає дефіциту, який спостерігався в лютому 2011 року. Дефіцит торгівлі товарами був на рівні минулого року, а саме 1,4 млрд дол. США. Експорт зріс лише на 5,5% дпр через падіння попиту основних торговельних партнерів. Експорт основного експортного товару – сталі - знизився на 4,6% дпр до найнижчого рівня з липня 2010 року. Водночас експорт сільськогосподарської продукції і мінеральних продуктів збільшився на 16,3% дпр та 21,5% дпр, що відображало низьку статистичну базу. Зростання імпорту також сповільнилось до 4,1% дпр і підтримувалось збільшенням покупок продукції машинобудування та мінеральних продуктів. Імпорт продукції більшості інших груп впав в лютому. В цілому, зовнішній сектор суттєво ослабився за кілька останніх місяців.

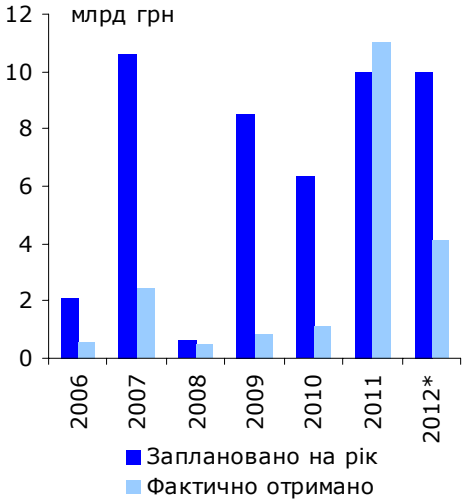
Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій повернувся до профіциту в лютому на рівні 1,2 млрд дол. США. Чистий притік ПІІ продовжувався на високому рівні і становив 0,8 млрд дол.

Середня ціна на паливо в 2012 році

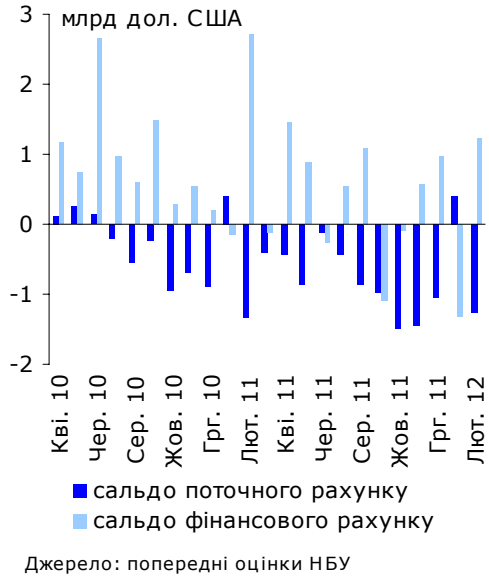
Джерело: Енергобізнес

Надходження від приватизації

*Примітка: * виконання на 1 квітня 2012 року*
Джерело: ФДМУ, Закони про Державний бюджет

Платіжний баланс

Джерело: попередні оцінки НБУ

США. Значні потоки ПІІ спостерігались три місяці підряд на загальну суму 2,4 млрд дол. США. Доступ українських позичальників до світових фінансових ринків залишався обмеженим, але відносно невеликі заплановані платежі призвели до невеликого чистого притоку капіталу. Відтік готівкової іноземної валюти з банківського сектору дещо збільшився до 0,7 млрд дол. США, а надходження іншого капіталу становили 1,2 млрд дол. США.

Фіскальна політика: Сальдо Державного бюджету залишилося позитивним у лютому

У січні-лютому доходи Державного бюджету (загальний і спеціальний фонд) збільшились на 15,9% дпр до 51,8 млрд грн. Зростання надходжень від ППП (на 18,1% дпр), більш за все, пов'язано із збільшенням прибутків компаній. Крім того, компанії продовжували здійснювати авансові платежі з цього податку внаслідок податкового адміністративного тиску. Доходи від ПДВ збільшились завдяки зростанню споживання. Чисті надходження від ПДВ зростали повільніше (на 7,0%) через більші обсяги відшкодування ПДВ, що збільшились на 44,7% дпр. За офіційними даними, заборгованість із відшкодування ПДВ скоротилася на 59,5% до 4,5 млрд грн. Як і раніше, доходи від акцизного збору збільшились за рахунок підвищення акцизних ставок, але були пригнічені зниженням виробництва акцизних товарів. Водночас зросли рентні платежі за природний газ. Неподаткові надходження також значно збільшилися (на 40,0% дпр) в основному за рахунок вищих доходів НБУ, що перераховуються до Державного бюджету. В цілому, план доходів загального фонду Державного бюджету було перевиконано на 1,9%.

Видатки Державного бюджету (загальний фонд) склали 90,8% від запланованого показника, що є нижчим ніж у попередніх роках. Уряд намагався акумулювати бюджетні кошти для погашення заборгованості за внутрішніми та зовнішніми позиками на початку цього року. Очікувані складнощі при фінансуванні бюджетного дефіциту в майбутні місяці призвели до профіциту Державного бюджету у сумі 4,7 млрд грн.

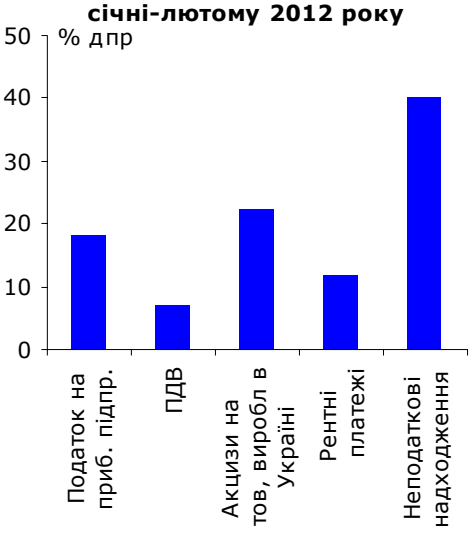
Соціальна політика: Реальний наявний доход зріс на 6,1% у 2011 році

Наявний доход у 2011 році зріс на 14,5% у номінальному виразі та на 6,1% у реальному виразі. Реальний доход від заробітної плати зріс на 7,4% через вищу мінімальну заробітну плату і збільшення продуктивності праці. Доход віз заробітної плати становив 41,7% від сукупного доходу домогосподарств. Економічне відновлення та рекордний врожай в рослинництві сприяв зростання прибутків і змішаного доходу на 15,0% в реальному вимірі. Водночас доход від соціальної допомоги зріс на незначні 1,4% через обмежене зростання соціальних стандартів та необхідність фінансувати капітальні видатки з бюджету. Хоча депозити домогосподарств збільшились, доход від відсотків та пов'язаних джерел знизився в реальному вимірі через нижчі відсоткові ставки, які банки сплачували.

Ринок праці: Ринок праці залишився слабким 2011 року

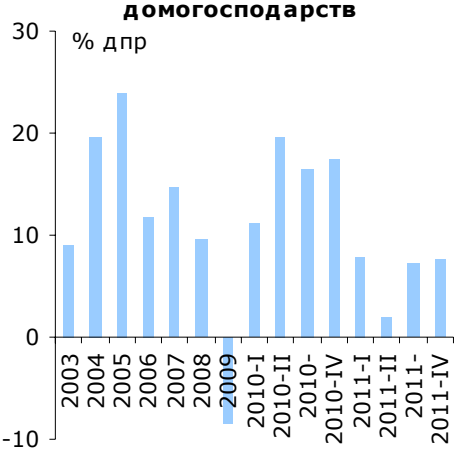
Рівень безробіття (за методологією МОП) 2011 року знизився на 0,2 відсоткових пункти до 7,9% до економічно активного населення у віці 15-70 років. Він залишився вищим, ніж до кризи, ймовірно, через кілька причин. По-перше, випуск в більшості секторів все ще залишився нижчим, ніж напередодні кризи. По-друге, реструктуризація під час кризи дозволила ряду компаній менш інтенсивно використовувати працю. Водночас опитування роботодавців вказують на значні кваліфікаційні дисбаланси. Зокрема роботодавці мають складнощі в пошуку працівника з необхідними навичками та кваліфікацією. Нещодавно уряд оголосив нові ініціативи для розв'язання цією проблеми, але вони, більш за все, будуть неефективними принаймні в короткостроковому періоді.

Зростання доходів загального фонду Державного бюджету у січні-лютому 2012 року

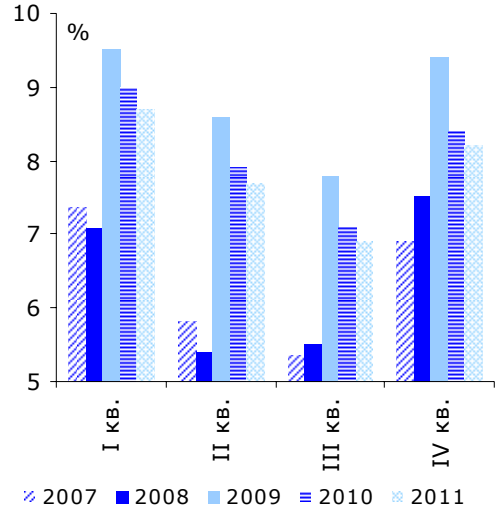
Джерело: звіти Державного казначейства

Реальні наявні доходи домогосподарств

Джерело: Держстат

Рівень безробіття (МОП)

Джерело: Держстат

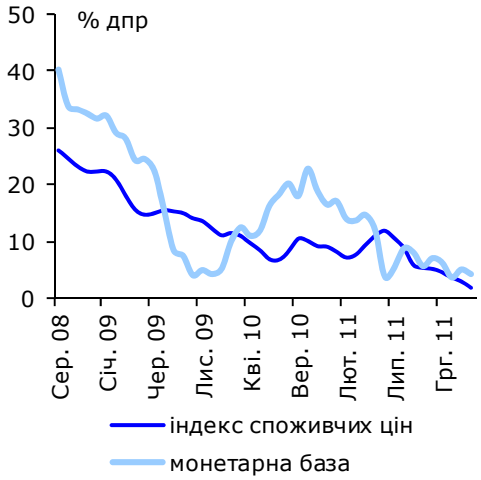
Монетарна політика: Нисхідна тенденція зростання ІСЦ

У березні зростання ІСЦ продовжило тенденцію до сповільнення до 1,9% дпр. Індекс споживчих цін був на 0,6% нижчим за рівень цін в червні 2011 року. Як і раніше, зростання інфляції стримувала висока пропозиція фруктів, овочів і цукру в зв'язку з хорошим урожаєм. Останнім часом зростання цін на нафту підтримує зростання ІСЦ. Разом з тим, сповільнення економічної активності та поступове зниження інфляційних очікувань призвело до сповільнення базової інфляції до 5,3% в річному вимірі.

Ліквідність в банківському секторі збільшився в березні в середньому до понад 20 млрд грн з 17 млрд грн в лютому. В результаті ставки овернайт знизилися до 3% річних, тоді як місячна ставка KievPrime знизилася до 10% річних. Тим не менш, місячні міжбанківські ставки залишалися двозначними, а річні ставки по депозитах перевищили 16%. Це означає, що банки надалі мають складності із фінансуванням.

НБУ пом'якшив резервні вимоги для банків, які набули чинності з 1 квітня. Зміна вимог дозволить вивільнити близько 1 млрд грн коштів, заморожених на спеціальному рахунку НБУ. Однак банки надалі зобов'язані утримувати ці резерви на кореспондентському рахунку в НБУ. Водночас центральний банк збільшив резервні вимоги для короткострокових депозитів в іноземній валюті і дозволив банкам не формувати резерви за зовнішніми запозиченнями в російських рублях.

Динаміка монетарної бази та індекса споживчих цін

Джерело: Держстат, НБУ

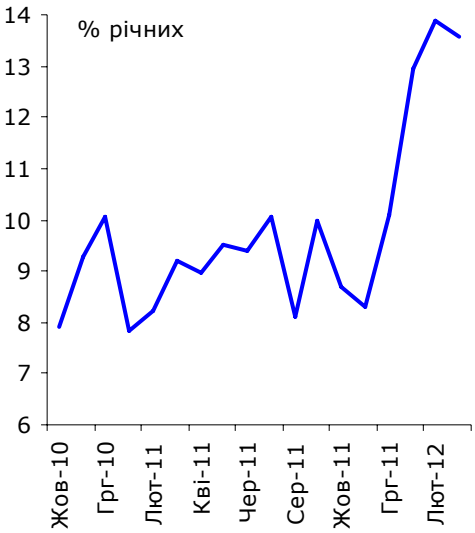
Фінансові ринки: Падіння міжнародних резервів зупинилось

Обмінний курс. В березні міжнародні резерви незначно збільшились вперше за вісім місяців на 0,08 млрд дол. США до 31,1 млрд дол. США. Це, ймовірно, відображає покупку іноземної валюти центральним банком, оскільки курсові різниці негативно вплинули на резерви щонайменше на 0,3 млрд дол. США, а обслуговування державного боргу становило ще 0,1 млрд дол. США.

Державний борг. У березні уряд значно збільшив внутрішні запозичення, що було необхідним передусім для обслуговування боргу (7,5 млрд грн). Зокрема, Міністерство фінансів розмістило номіновані у гривні ОВДП на суму 6,5 млрд грн та облігації, номіновані в доларах США, на суму 254,9 млрд дол. США із середньозваженою доходністю відповідно 13,6% та 9,3%. Попит на облігації у гривнях був розподілений між одно-та дворічними облігаціями (відповідно 44,4% і 44,8%).

Крім того, Кабінет Міністрів дозволив розміщення номінованих в євро ОВДП. Такий крок дозволив уряду розмістити дворічні облігації на суму 205,2 млн євро із привабливою середньозваженою доходністю 4,8%. Проте, попит на ці облігації, ймовірно, буде помірним через обмежену ліквідність банків у євро. Отже, уряд останнім часом збільшив перелік боргових інструментів, які, однак, зробили фіскальну політику більш вразливою до зовнішніх шоків.

Середньозважена доходність ОВДП

Джерело: НБУ

Економічні Тенденції		IIкв11	Квіт.	Тра.	Чер.	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.	Грд.	Січ.	Лют.	Бер.
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	3,2	4,0	3,5	3,2	9,1	10,5	13,7	16,6	16,5	17,5	0,5	0,4	0,5
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	8,7	8,5	8,5	8,7	8,7	8,9	8,6	8,2	7,8	7,3	2,0	2,0	…
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	14,5	11,6	13,2	14,5	13,6	13,0	11,4	11,7	12,5	11,1	2,5	-0,5	…
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	15,2	14,9	15,5	15,2	15,0	15,2	15,2	14,9	14,5	14,7	13,8	14,6	…
Середня заробітна плата	грн.	2605	2533	2573	2708	2749	2694	2737	2729	2727	3054	2722	2799	…
ІСЦ	% дпр	11,9	9,4	11,0	11,9	10,6	8,9	5,9	5,4	5,2	4,6	3,7	3,0	1,9
ІВЦ	% дпр	20,0	20,8	18,8	20,0	20,3	19,9	21,3	16,3	17,3	14,2	11,8	7,5	6,5
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	39,3	42,7	36,1	39,3	26,2	31,1	26,8	23,8	21,9	21,8	14,4	9,9	…
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	51,0	44,9	55,9	51,0	27,4	30,8	30,9	27,0	24,4	21,9	6,6	5,2	…
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-5,4	-3,8	-4,6[e]	-5,4	-6,5	-8,0	-9,3	-11,1	-12,5	-13,8	-0,1	-1,8	…
Поточний рахунок, на кінець періоду**	млрд. дол. США	-2,9	-1,8	-2,6	-2,8	-3,2	-4,0	-5,0	-6,5	-7,9	-9,0	0,4	-0,9	…
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	37,6	38,4	37,9	37,6	37,8	38,2	35,0	34,3	32,4	31,8	31,4	31,0	31,1
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	3,9	14,7	12,1	3,9	5,4	8,8	8,1	5,7	7,1	6,3	3,7	5,1	4,3
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.	% річних	13,5	13,0	13,4	14,0	13,9	14,9	15,5	18,7	18,9	17,2	15,6	15,3	15,9
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	7,98	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	8,00	8,01	8,01	8,02	8,03	8,02	8,02
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	7,97	7,96	7,97	7,97	7,97	7,97	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99
Обмінний курс, середній	євро	11,48	11,49	11,48	11,47	11,38	11,42	11,03	10,91	10,84	10,54	10,30	10,54	10,53

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки,
* Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: НБУ, попередні дані)
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	914,7	1095	1316,6
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,4	136,4	165,2
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,1	-15,1	4,1	5,2
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1	-21,9	11,2	7,3
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,0	17,5
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,2	27,5	33,8	-36,7	27,1	28,2
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	35,5	38,6	-43,1	29,3	33,8
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,9	-1,9	-2,9	-9,3
Поточний рахунок	% ВВП	4,7	3,7	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,2	-1,7	-1,7	-5,6
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,9	4,5	5,7	6,6
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	39,9	36,0
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		IV 08	I 09	II 09	III 09	IV 09	I 10	II 10	III 10	IV 10	I 11	II 11	III 11	IV 11
ВВП	млрд. грн.	244,1	189,0	214,1	250,3	259,9	217,3	256,8	301,3	307,3	261,9	314,6	376,0	364,1
Реальний ВВП	% дпр	-7,8	-19,6	-17,3	-15,7	-6,7	4,5	5,4	3,3	3,7	5,4	3,9	6,5	4,7
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	4,7	-14,5	-14,5	-14,3	-16,2	0,2	6,8	7,8	12,8	13,8	15,3	17,8	12,8
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	7,4	0,2	-1,6	-4,3	-3,7	3,8	-4,0	5,8	10,0	3,5	4,0	-10,5	-5,7
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-23,1	-58,0	-55,9	-53,2	-33,7	-5,7	-3,2	9,5	10,5	2,1	5,2	11,0	16,9
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	-13,2	-22,2	-34,1	-30,9	6,9	0,4	13,2	2,0	0,9	17,0	2,9	-2,2	-5,6
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	-11,8	-37,4	-52,3	-47,6	-11,1	-6,2	17,2	20,2	13,2	37,2	23,1	12,0	3,3
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	19,2	-1,1	3,4	2,2	-11,6	5,4	0,5	-3,2	0,9	5,4	2,0	17,4	28,9
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	-27,0	-33,7	-26,1	-25,6	6,5	10,9	10,1	7,6	7,6	13,3	8,9	10,2	2,2
Будівництво (реальна)*	% дпр	-39,5	-54,2	-42,7	-43,6	-32,8	-7,7	-5,8	9,6	3,9	6,4	19,4	7,3	9,8
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	-6,2	-15,6	-15,7	-22,0	-16,4	6,1	9,6	10,1	4,7	8,9	2,8	6,8	5,8
Транспорт (реальна)*	% дпр	-0,3	-13,4	-9,2	-5,7	-0,4	1,3	1,8	3,0	0,1	7,2	7,5	3,4	9,4
Платіжний баланс														
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	-3,7	-0,6	-0,2	-0,1	-0,9	0,0	0,5	-1,0	-2,5	-1,3	-1,4	-2,3	-4,0
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-9,4	-2,6	-0,6	-0,2	-2,7	-0,1	1,6	-2,6	-6,5	-4,1	-3,6	-4,8	-8,8
Баланс товарів	млн. дол. США	-3562	-882	-622	-1396	-1407	-1236	-697	-2870	-3585	-3084	-2267	-3928	-4526
Баланс послуг	млн. дол. США	15	116	432	1256	550	930	1115	1536	823	1007	1227	1686	967
Поточні трансферти	млн. дол. США	723	632	667	640	722	608	728	797	842	1039	878	988	803
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	1058	883	1279	1210	1282	923	1196	1470	2170	882	2284	2100	1275
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	-967	-350	-351	-2286	1428	-307	804	2532	1288	1163	1838	-938	-506
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	31,5	25,4	27,3	28,2	26,5	25,1	29,5	34,7	34,6	36,4	37,6	35,0	31,8
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	6,49	8,09	7,76	7,99	8,06	8,00	7,91	7,90	7,96	7,95	7,98	7,99	8,01
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	6,21	7,70	7,66	7,82	7,99	7,99	7,91	7,90	7,93	7,94	7,97	7,97	7,98
Бюджет														
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	31,6	35.9	30,6	25,5	36,0	30,9	30,4	23,3	32,3	32,2	29,7	29,0	30,6
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,9	5.3	5,3	4,4	4,7	4,9	4,8	4,4	4,8	4,9	4,8	4,1	4,7
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	6,3	4.0	3,3	3,7	3,6	4,3	3,0	3,4	4,2	4,4	4,5	3,6	4,4
Податок на додану вартість	% від ВВП	7,8	12.1	8,3	6,4	11,0	9,8	9,8	8,5	9,9	7,5	12,7	9,5	9,6
Акцизні збори	% від ВВП	1,4	2.0	2,3	2,5	2,6	2,4	3,0	2,5	2,6	2,1	3,0	2,7	2,4
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	41,2	35.4	36,6	29,6	34,5	33,0	38,7	30,3	37,6	32,3	32,8	26,5	35,6
Поточні видатки	% від ВВП	33,8	34.5	34,9	27,0	31,4	32,4	37,4	26,6	32,8	31,0	30,4	23,5	30,1
Капітальні видатки	% від ВВП	7,4	0.9	1,7	2,6	3,1	0,6	1,4	3,7	4,8	1,2	2,3	2,9	5,5
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	-10,3	0.0	-6,2	-4,5	1,1	-2,0	-8,0	-7,5	-5,6	-0,3	-3,3	3,8	5,5
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,0	0.0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	0,4	3,1	0,0	0,1
Ринок праці														
Середня зарплата (реальна)	% дпр	0,5	-11,7	-8,6	-10,7	-5,7	3,3	8,7	12,3	11,4	11,1	5,5	7,7	10,8
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	2,7	-10,8	-6,9	-8,6	-7,6	3,7	11,8	11,0	14,7	7,8	1,9	7,3	7,7
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	7,5	9,5	9,1	8,6	8,8	9,0	8,5	8,1	8,1	8,7	8,2	7,8	7,9
Банківський сектор														
Грошовий агрегат М0	% дпр	39,3	33,9	22,8	11,5	1,5	5,4	9,9	17,4	16,5	15,7	11,5	8,6	6,3
Грошовий агрегат М2	% дпр	31,0	12,0	5,3	-1,4	-5,4	6,9	13,2	21,6	23,1	25,5	22,0	16,0	14,4
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	7,5	-10,9	-16,1	-25,4	-8,5	7,1	20,1	38,6	41,4	43,3	26,0	16,7	12,3
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	66,3	31,8	33,0	39,2	4,7	22,8	21,5	17,7	16,9	19,7	21,0	15,7	13,4
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	40,4	27,6	27,8	25,2	16,9	13,6	8,3	6,0	11,2	16,0	18,5	21,1	21,0
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	103,6	70,8	48,7	32,4	-15,2	-13,7	-10,5	-13,2	-8,3	-2,1	0,9	-2,3	-4,2
довгострокові кредити комерциних банків	% дпр	73,3	50,8	37,3	29,9	-3,8	-3,9	-2,8	0,6	-0,5	5,0	6,3	5,3	2,9
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	69,8	69,9	68,2	67,3	68,1	68,5	68,9	67,5	66,3	67,2	66,6	64,4	62,9
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	21,6	26,2	19,1	17,5	19,8	17,3	15,0	13,0	15,0	13,1	13,5	14,1	18,4
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	11,9	9,6	9,6	10,0	10,1	10,9	11,1	10,3	10,1	10,2	9,8	8,8	8,4

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості
e -за попередніми даними НБУ

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, розроблений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.